

کورونا وپروس (کووید-۱۹)

کوم کسان له ډیر خطر سره مخامخ دي او ولی؟

د کرونا په نوي وپروس باندې ټوله انسانان یو ډول اخته کیږي. که هغه ښځي دي، که نارینه او که کوچنيان. خو عواقب یې یو له بل سره توپیر لري. په دې برخه کې ډېر عمر، جنسیت او مخکینی ناروغي خپل نقش لري. د برلین په شاریتي روغتون کې د وپروس پوه کریستیان دروستن په نظر، د کرونا نوي وپروس به په راتلونکو اونیو او میاشتو کې لا پسي پراخ سي او دوه پر دریمه برخه انسانان به ورباندې اخته سي. که هوا گرمه هم سي او د په اصطلاح ریزش او گریپ وختونه هم تیر سي، خو بیا به هم په دې برخه کې کوم بدلون رانه سي. له بلي خوا به په ډیرو انسانانو کې دغه ناروغي سرسري تیره سي. خو د هغوی په بدن کې به، په مني کې چې یو وار بیا د ریزش او ټوکام وخت وي، د SARS-CoV-2 په وړاندې انټي باډیز جوړ سي.

ولی باید تر ټولو دمخه زاړه کسان ځانونه وساتي؟

تر ټولو دمخه د زیات عمر لرونکي کسان له خطر سره مخامخ دي، دا ځکه چې له څه ناڅه ۶۵ کلنۍ وروسته د مړینې کچه لوړه وي. د مثال په ډول په چین کې تر څلویښت کلنۍ پورې د اخته کسانو د مړینې کچه صفر اشاره دوه ده، د ۷۰ کلنۍ او ۷۹ کلنۍ ترمنځ اته سلنه او پس له ۸۰ کلنۍ څخه یې کچه ۱۴ اشاره اته سلنه ده.

له همدې کبله باید په راتلونکو اونیو او میاشتو کې زاړه کسان ځانونه وساتي، په تیره بیا هغه چې مخکینی ناروغي ولري. دغه تر گواښ لاندې ډله باید په هیڅ صورت له گڼه گوني ډک ځایونو، کنسرتونو او نورو پروگرامونو ته ورنه سي.

انا گاني او نیکه گان باید د لمسیانو پالنه ونه کړي، هغوی باید په قرانطینونو او یا دې ته ورته اضطراري ځایونو کې ونه گومارل سي. د هغه پر ځای باید د زړو کسانو اولادونه د هغوی کورته سودا راوړي تر څو سوپر مارکیټونو ته یې له تگ څخه مخنیوی وسي.

ولی مخکینی ناروغي د کرونا خطر زیاتوي؟

تقریباً ټوله وژل سوي کسان چې د کرونا په وپروس اخته سوي ول، مخکي یې هم کومه ناروغي درلوده. د روغتیا د نړیوال سازمان د یوې ارزونې له مخې په چین کې زیاتره هغه کسان د مړینې له گواښ سره مخامخ سوي دي چې مخکي د زړه، شکر، د وینې د لوړ فشار، تنفسي او یا هم سرطان په ناروغيو اخته سوي ول.

ولی د ښځو په پرتله نارینه له ډیر گواښ سره مخامخ دي؟

د روغتیا نړیوال سازمان په حواله نارینه په ښکاره ډول د ښځو په پرتله د SARS-CoV-2 ناروغي په نتیجه کې ژر مري. په چین کې د فبرورۍ په نیمایي کې په کرونا اخته نارینه وو د مړینې کچه ۲ اشاره ۸ او د ښځو هغه یو اشاره ۷ وه.

په ۲۰۰۳م کال کې هم په هانگ کانگ کې د سارس د ناروغي پر وخت وضعیت همدا ډول وو. حتی یو عادي گریپ هم، د ښځو په پرتله پر نارینه وو سخت تیریري.

روغتیاپالان او ډاکټران د کورونا ویروس د مخنیوي په موخه معلومات او مشورې ورکوي.

ځان ځنگه خوندي کړو؟

د پرنجېدو او ټوخي پر مهال ټیشو یا دسمال وکاروئ

شل (۲۰) ثانیې خپل لاسونه په صابون او ګرمو اوبو ومینځئ او یا هم لاس پاکوونکی جېل وکاروئ

ناپاک لاسونه په سترگو، پوزه او خوله مه وهئ

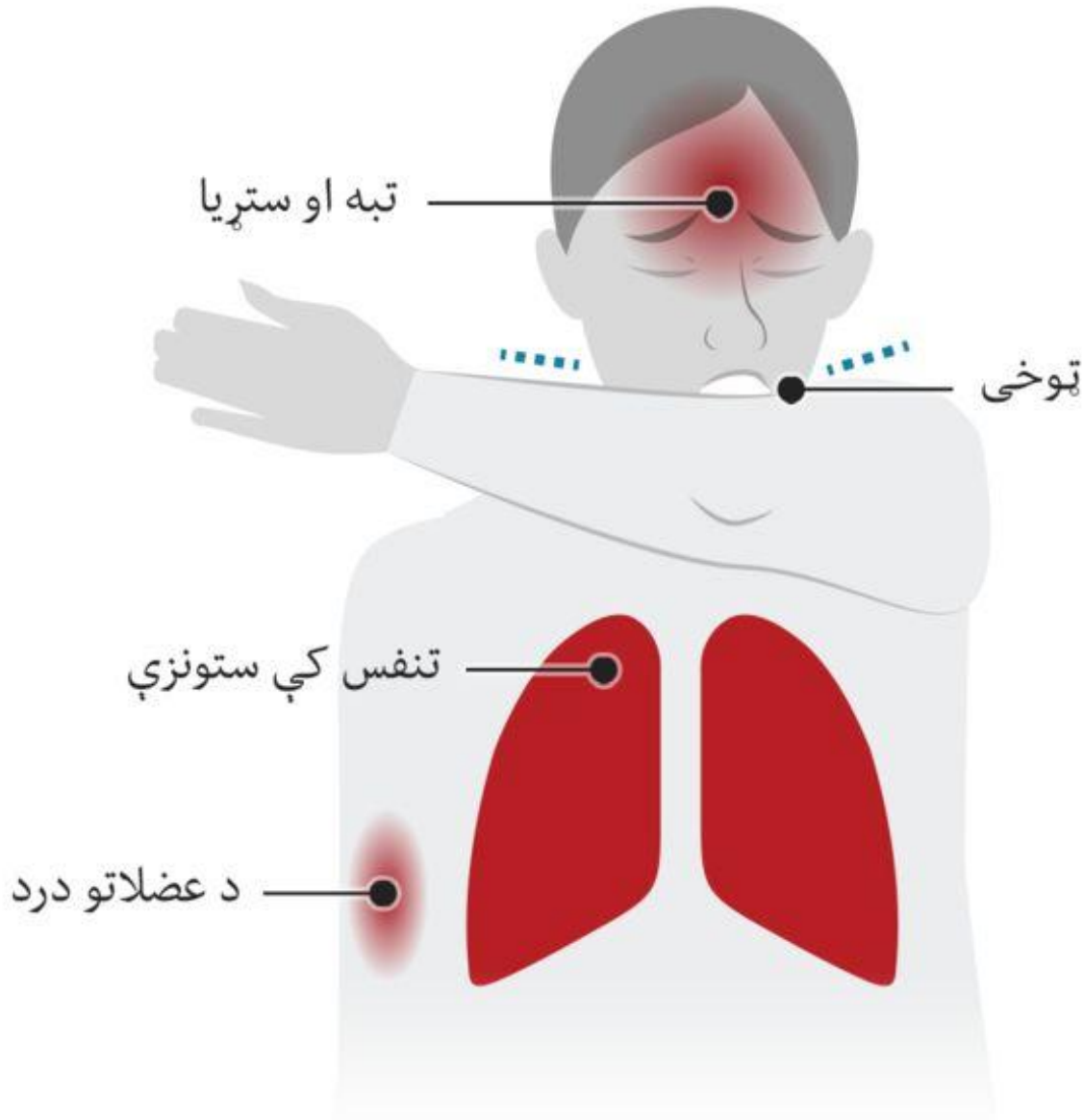

که ټيشو يا دسمال نه لرئ له لستوني کار واخلئ

ناروغانو ته مه نژدې کېږئ

نڀني پي ڇه دي؟

که تاسو فکر ڪوئ چي ويروس لري ڪبي
شي دغه نڀني ولري

که ناروغ شم څه باید وکړم؟

کېدی شي له تاسو وغوښتل شي
چې کور پاتې شئ

د مرستې لپاره ټیلیفون وکړئ

کېدی شي تاسو د ویروس لپاره وکتل شئ

په روغتون کې

کتښې کې

په کور کې

کورونا ویروس له بدن سره څه کوي؟

د کورونا - کووید-۱۹ نوي ویروس پر وړاندې د ډاکټرانو مبارزه له نه پېژندونکو څیزونو سره وه. دا ویروس پر بدن څنګه برید کوي؟ لاملونه یې څه دي؟ څومره کسان بسایې ترې شدید ناروغان شي او یا هم خپل ژوند وبایلې؟ درملنه یې څه ده؟

ډاکټرانو د چین په وهان کې هغه څېړنې چې په لومړي سر کې یې کړي، دې پوښتونو ته یې د ځواب موندلو هڅه کړې.

ددې ناروغي نښې کمزوري دي

په چین کې د ناروغيو د څارنې او پاملرنې مرکز په دې ناروغي له ۴۴ زرو زیات اخته کسان څېړلې او پایلې یې په راپور کې خپرې کړې دي.

د دې راپور پر بنسټ:

د دې ناروغي نښې ۸۱ سلنه تټې دي

۱۴ سلنه یې د جدي نښو درلودونکي دي

۵ سلنه نورو کې بیا د ناروغ حالت د اندېښنې وړ وي

د هغو لومړنیو راپورونو پر خلاف چې ښودل یې: ډېری سړي په دې ناروغي اخته کېږي، دا راپور وايي، د ښځو او سړو ترمنځ توپیر نه لیدل کېږي.

تبه او پر سږو یې برید

دا ویروس چې د (SARS-CoV-۲) په نامه هم یادېږي، د پزې له بندېدو پیلېږي او په سږو کې ستونزه د سا اخیستو مشکل ډېروي.

تبه، ستوماني او په پرله پسې وچ توخی د دې ناروغي نښې دي چې روغتون کې بستر شوي دي.

خو د وهان ژونګنان پوهنتون په روغتون او جینینګان روغتون کې مېشت د ډاکټرانو ډله وايي، دا ډول نښې په ټولو ناروغانو کې نه لیدل کېږي.

نورو نښو ته هم اشاره کولی شو:

- ۳۱ سلنه یې سالنډي درلوده
- ۱۱ سلنه یې ځان دردي درلوده
- ۹ سلنه یې گنګس ول
- ۸ سلنه یې د ستوني په درد اخته وو
- ۵ سلنه یې د ستوني درد لاره

دا ناروغي په سينه بگل- د سږو په ميكروبي كېدو بدلېدای شي او همدارنگه هوايي كڅوړې اوبه نيسي او په پای کې د سږو د فلجېدو لامل هم كېږي.

خو په دې راپور کې يوازې هغه څه شامل دي چې ناروغ يې له امله په روغتون کې بستر وي، د دې ناروغۍ ډېرې ټټې نښې لا نه دي كشف شوي او لا پاتې.

لومړۍ مړينه يې

د هغې مقالې پر بنسټ چې د "لانست" په روغتيايي مجله کې خپره شوي، لومړني دوه ناروغان چې د جينيتان په روغتون کې مړه شوي وو، په ښكاره روغ وو، دوی له كلونو راهيسې سگريټ څكول او همدا يې لامل شو چې سږي يې كمزوري وو.

د چين د ناروغيو د څار او پاملرنې مركز په وينا، په دې ناروغۍ د اخته ناروغانو له ډلې تر نيمايي لږ يې ۵۰ كلونه عمرونه لرل.

لومړۍ ناروغ ۶۱ كلن سړی و، دى روغتون ته په ننوتو په شديد سينه او بگل اخته و.

نوموړي شديده تنفسي ناروغي لرله، يعنې سږو يې نشو كولى لازم اكسيجن چې بدن يې ورته اړتيا لرله، راکاږي.

بالاخره مصنوعي تنفسي الي هم كار پرېښود او زړه يې د كمزورو سږو له امله كاره ولوېد. نوموړي ۱۱ ورځې په بستر کې تېرې كړې او بيا ومړ.

دويم ناروغ چې ۶۹ كلن سړی و، له تنفسي ناروغۍ كړېده. ډاكټرانو كوښښ كاوه چې نوموړي ته مصنوعي سږې ولگوي خو دې هم بسنه ونه كړه او پای کې يې د وينې فشار ښكته او وروسته د سينه بگل له امله مړ شو. ښايي د ډېر عمر لرونكو ځلكو مړينه زياته وي.

د ډېر عمر لرونكو كسانو د مړينې احتمال ډېر دى

د دې ناروغۍ له كبله د مړينې شمېرې هره ورځ اعلانېږي.

خو وروسته ژر د مړينې كچه ډېره شوه:

- ۱.۳ سلنې يې پنځوس او يا لور عمرونه لرل
- ۳.۶ سلنې يې شپېته او يا لور عمرونه لرل
- ۸ سلنې يې اويا يا لور عمرونه لرل
- ۱۵ سلنې يې تر اتيا ډېر عمر درلود

په هغو ناروغانو کې يې مړينه يوازې صفر اعشاريه ۹ سلنه وه، چې نورې ستونزې يې نه لرلې.

د کرونا ویرس پر ضد د اروپا مبارزه

اروپايي هیوادونو د کرونا ویروس خپریدو د مخنیوي له پاره پراخ اقدامات کړي دي چې له نن، سه شنبې څخه د آلمان، هسپانیا او فرانسې په ډېرو برخو کې عملي کيږي. ځینې مغازې تړل شوي او خلکو ته په کورو کې د پاتېدو لارښوونه شوې ده.

د فرانسې ولسمشر ایمانوئل مکران پر فرانسویانو غږ کړی چې په خپلو کورونو کې دې پاته شي. په آلمان کې هم پر ټولو مذهبي مراسمو او غونډو بندیز لگول شوی دی. همدا راز ځینې مغازې او د لوبو میدانونه تړل شوي دي.

په آلمان کې به د ریل تگ راتگ هم محدود کړل شي. دې هېواد د دوشنبې په ورځ له فرانسې، اتریش، لوگزامبورگ، ډنمارک او سویس سره خپل سرحدونه وټړل.

د اروپايي ټولني کمیسیون د کرونا ویروس (کوید - ۱۹) د خپریدو د مخنیوي په موخه د یوې میاشتې له پاره پر سفر بندیز لگولی دی. بریتانیا تر اوسه د بنوونځیو د تړلو په اړه څه نه دي ویلي او دا هم چې دوی په ډله ایزه توگه د کرونا د آزمویني پلان لري او که نه.

د فرانسې حکومت هم پر خپلو وگړو د کورونو څخه پر وتلو قسمي محدودیت وضعه کړی دی. د سه شنبې ورځې تر غرمې پورې خلکو ته وخت ورکړل شوی چې د خوراکي توکو د خریدارۍ، کارونو او یا قدم وهلو له پاره له کورونو وتلی شي او تر هغه وروسته به یوازې په عاجلو مواردو کې له کورو څخه د وتلو اجازه وي. دا محدودیت د ۱۵ ورځو له پاره دی.

په فنلند کې به هم د چهار شنبې ورځې څخه د بنوونځیو او پوهنتونونو درسونه د انټرنټ له لارې ترسره کيږي.

په یو شمیر اروپايي هیوادونو کې بنوونځي تړل شوي

په سویس کې بیرني حالت اعلان شوی چې په نتیجه یي مغازې، رستورانټونه، شراب خانې او د ساتیري پارکونه د اپریل تر ۱۹ نېټې پورې تړل شوي دي.

په هسپانیا او ایټالیا کې هم ورته اقدامات تر هغه وروسته ترسره شول چې په دغو هیوادونو کې د کرونا ډېرې مثبتې پېښې ثبت شوې. دمگړۍ په هسپانیا کې د دې ویروس ۹۹۴۲ او په ایټالیا کې ۲۷ زره ۹۸۰ مثبتې پېښې ثبت شوي دي.

کرونا د نړۍ په نورو برخو کې

د امریکا متحده ایالاتو د Pfizer او آلمان د BioNTech درمل جوړولو شرکتونو اعلان کړی چې دوی به په سملاسي توگه د کرونا ویروس د واکسین جوړولو له پاره گډ کار پیل کړي.

مشهور ستوری توم هینکس او میرن یي ریټا ویلسن، د سه شنبې په ورځ (۲۰۲۰.۰۳.۱۷) په آسټراليا کې په یوه روغتون کې تر پنځو ورځو بستر کېدو وروسته کور ته تللي. هینکس او میرمن یي پنځه ورځې تر مخه په کرونا ویروس اخته شوي ول. د رسنیو د رپوټونو په حواله هغوی ته لارښوونه شوې چې په کور ځانونه قرنطین کړي.

هند د دغه هیواد تر ټولو مهشور سیاحتي ځای، تاج محل د ترلو پریکړه کړې ده. د هند په ستر اقتصادي مرکز ممبې ښار کې شرکتونو ته لارښوونه شوي چې غیرو اړینو تجارتي خدمات په برخه کې فعالو کارکوونکو ته دې په کورونو کې د پاتېدو لارښوونه وشي.

مالیزیا ویلي چې له چهار شنبې ورځې څخه به له سنگاپور سره خپله پوله وتړي. تر دې اعلان وروسته په سنگاپور کې خلکو مغزو ته مخه کړې ځکه دغه هیواد ته زیاتره تجارتي مواد له مالیزیا څخه ورځي. خو د سنگاپور حکومت ویلي چې د خوراکی توکو له کمښت سره به مخامخ نه شي.

دلته تاسو کولی شئ د نړۍ په ټولو هیوادونو کې د کورونا ویروس پیښو تعقیب کړئ.

Country, Other	Total Cases	New Cases	Total Deaths	New Deaths	Total Recovered	Active Cases	Serious, Critical	Tot Cases/ 1M pop
China	80,894	+13	3,237	+11	69,614	8,043	2,622	56
Italy	31,506		2,503		2,941	26,062	2,060	521
Iran	17,361	+1,192	1,135	+147	5,389	10,837		207
Spain	13,910	+2,084	623	+90	1,081	12,206	563	298
Germany	10,120	+753	27	+1	73	10,020	2	121
S. Korea	8,413	+93	84	+3	1,540	6,789	59	164
France	7,730		175		602	6,953	699	118
USA	7,301	+890	116	+7	106	7,079	12	22
Switzerland	3,070	+328	27		15	3,028		355
UK	2,626	+676	71		65	2,490	20	39
Netherlands	2,051	+346	58	+15	2	1,991	45	120
Norway	1,527	+56	6	+3	1	1,520	27	282
Belgium	1,486	+243	14	+4	31	1,441	33	128

18.03.2020 فرانکفورت جرمني

د نورو معلوماتو لپاره مهرباني وکړئ مور سره اړیکه ونیسئ:

0049162 3737319

www.impuls-frankfurt-ev.de

info@impuls-frankfurt-ev.de